Переклад реалій

Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт з природничих, технічних та гуманітарних наук

Галузь "Переклад"

Наукова робота на тему:

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ РЕАЛІЙ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ДЖ.ОСТІН "ГОРДІСТЬ І УПЕРЕДЖЕНІСТЬ")

2022

ЗМІСТ

Вступ 3

РОЗДІЛ І Теоретичні засади дослідження реалій 7

1.1. Визначення поняття "реалія". Класифікація реалій.....7

1.2 . Основні способи передачі реалій у перекладі 15

РОЗДІЛ ІІ Специфіка відтворення реалій у художній літературі на матеріалі роману Дж. Остін "Годість і упередженість" та його українського перекладу 18

2.1. Характеристика реалій у романі "Гордість і упередженість".....18

2.2. Особливості перекладу англійських реалій у романі Дж. Остін "Гордість і упередженість" на українську мову 23

Висновки 29

Список використаних джерел.....31

Додатки 34

ВСТУП

Перекладацька діяльність є надзвичайно важливою частиною життя сучасної людини, переклад відіграє велику роль у міжнародній комунікації. Розбіжності мов та культур народів світу стали причиною формування перекладу як засобу спілкування, обміну звичаями та традиціями. Переклад призначений не тільки для механічної передачі слів та інших мовних одиниць, а також для відображення уявлень та ідей, які є характерними для людей певної національності і можуть бути абсолютно незрозумілими для представників інших культур.

Багато досліджень авторитетних лінгвістів XX століття і сучасних перекладознавців присвячені проблемі перекладу безеквівалентої лексики, а саме перекладу реалій. Серед зарубіжних та вітчизняних науковців слід відзначити внесок: Р. Зовірчак [8], І. Корунця [21], С. Влахова [5], В. Комісарова [11], Я. Рецкера [13], В. Россельса [15], С. Флорина [5] , Є. Верещагіна [2], В. Костомарова [2] та ін.

Представлена тема є однією з важливих та **актуальних** на сьогоднішній день проблем теорії та практики перекладу. Художній переклад є одним з найскладніших видів перекладу. Основна функція художнього тексту – мати естетичний вплив на читача або слухача. Ця функція "створює естетичність за допомогою художніх прийомів, які точно підходять для формування бажаного емоційного ефекту" [17, с. 21]. У перекладі творів необхідно зберегти не тільки атмосферу сюжету і стиль автора, але і максимально його адаптувати для представників іншої культури.

Оскільки реалії часто виступають бар'єром для взаєморозуміння представників різних культур, то перекладачеві художнього тексту необхідно прагнути ліквідувати існуючі мовні та культурні перешкоди, щоб полегшити сприйняття читачем фрагментів чужої культури.

Мета нашого дослідження полягає у виявленні особливостей передачі англомовних реалій в українському перекладі твору Дж. Остін "Гордість і упередженість".

Досягнення поставленої мети передбачає послідовне вирішення **таких завдань:**

1) розглянути найпоширеніші підходи до визначення поняття "реалія";

2) проаналізувати основні прийоми та способи перекладу реалій;

3) охарактеризувати та класифікувати реалії, що формують картину художнього світу у романі Дж. Остін "Гордість і упередженість";

4) виявити та описати види найхарактерніших перекладацьких рішень у перекладі реалій з англійської мови на українську.

Об'єктом дослідження є слова-реалії в романі Джейн Остін "Гордість і упередженість".

Предметом дослідження виступають прийоми перекладу англомовних реалій на українську мову.

Методами дослідження були *метод суцільної та часткової вибірки*, використаний для добору слів-реалій з тексту оригіналу та тексту перекладу; *метод розподілу* слів-реалій на тематичні (предметні) групи; *метод порівняння тексту оригіналу та тексту перекладу*, застосований для з'ясування способів перекладу слів-реалій українською мовою, та *метод кількісного аналізу*, необхідний для встановлення кількісних показників способів перекладу.

Матеріалом дослідження слугував роман Дж. Остін та його український переклад (перекладач В. Горбатько).

Наукова новизна проведеного дослідження полягає у тому, що вперше проводиться перекладацький аналіз реалій роману Джейн Остін "Гордість і

упередженість", в тому числі з огляду на прагматичний вплив твору на українського читача.

Теоретична значущість роботи визначається розширенням уявлення про засоби передачі у перекладі реалій, на основі аналізу класифікацій англомовних реалій. Теоретичні твердження проілюстровано прикладами перекладу реалій з роману Дж. Остін "Гордість і упередженість", з урахуванням їхнього впливу на сприйняття українським читачем.

Практична цінність визначається тим, що результати проведеного дослідження можуть бути використані у рамках теоретичних та практичних курсів перекладу художніх текстів, порівняльної стилістики англійської та української мов, порівняльної лексикології англійської та української мов, світової літератури в українських перекладах та ін.

Загальний обсяг тексту курсової роботи складає 30 сторінок. Загальний обсяг праці разом з бібліографією становить 33 сторінки.

Список використаної літератури включає 36 позицій, з них 8 – іноземними мовами, список додаткових джерел нараховує 9 позиції.

Структура дослідження. Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, із висновками до кожного з них, загальних висновків, списків використаної наукової літератури, довідкової літератури, джерел ілюстративного матеріалу.

У **Вступі** обґрунтовано актуальність обраної проблеми, окреслено мету й завдання дослідження, визначено її об'єкт та предмет, розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення отриманих результатів, визначено доцільність методик дослідження, охарактеризовано матеріал дослідження.

У першому розділі розглядаються поняття слів-реалій, їх класифікації та способи передачі у перекладі.

У **другому** розділі висвітлено види реалій у творі "Гордість і упередженість", а також проаналізовано прийоми та способи їхнього перекладу.

У **Висновках** відображено підсумки проведеного дослідження.

РОЗДІЛ І ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕАЛІЙ

1.1. Визначення поняття "реалія". Класифікація реалій

Сучасні теоретики перекладу займаються, в основному, розробкою питань, пов'язаних з особливостями передачі в іншомовному тексті національно-культурної специфіки мови оригіналу. І саме проблема передачі безеквівалентної лексики займає важливе місце серед лінгвокультурологічних проблем перекладознавства, оскільки вона має яскраво виражене національне забарвлення.

У таких випадках, коли мовні одиниці, які властиві мові оригіналу не мають точних аналогів у мові перекладу, прийнято говорити про безеквівалентну лексику. Цей термін запровадили Є. Верещагін та В. Костомаров. Вони пропонують таке визначення реалії: "слова, котрі служать для вираження понять, відсутніх в іншій культурі і, як правило, не перекладаються на іншу мову одним словом та не мають еквівалентів в інших мовах" [3, с.53].

Саме слово "реалія" має латинське походження (realis – від лат. "істинний, дійсний, речовий"). Вперше визначення цього терміну в сучасному його розумінні надав Л.Н. Соболєв в 1952 р., який запропонував тлумачити реалії як "слова з національного побуту, яких немає в інших мовах, тому що немає цих предметів і явищ в інших країнах" [16, с.63]. Питання про сутність реалії здавна був предметом спору у теоретиків перекладу. Але прийти до єдиної думки, до єдиного визначення цього слова так і не змогли. Кожен автор висуває на передній план ті особливості реалії, які вважає найбільш важливими. Е. Коломейцева і М. Макєєва [10], ґрунтуючись на роботах Л. Бархударова, також користуються поняттям "безеквівалентна лексика" трактуючи його як "лексичні одиниці однієї з мов, які не мають ні повних, ні часткових відповідностей серед лексичних одиниць іншої мови" [1, с. 29].

У теорії перекладу термін "реалія" використовується в двох сенсах. З одного боку, під реаліями розуміються будь-які факти, характерні для певного народу, що включають в себе об'єкти культури та життя, історичні події, топоніми та власні імена. З іншого боку, реалії – це слова і фрази, що позначають ці речі [12]. Незважаючи на неоднозначність використання одного і того ж терміна щодо об'єктів реальності і лінгвістичних знаків, що позначають ці об'єкти, термін "реалія" в значенні "слова" міцно утвердився в перекладі і в той же час зберіг свою значимість [33].

Науковці С. Влахов та С. Флорін визначають реалії як "особливу групу, яка служить для вираження та включає в себе слова і фрази, що називають об'єкти, характерні для життя, побуту, культури та історії певного народу і які є чужими для іншого" [5, с.55]. Вчені у своїй книзі "Неперекладне в перекладі" представили повну характеристику, класифікацію і способи перекладу реалій. У своїй роботі науковці запропонували розрізняти два поняття: "реалія-предмет" і "реалія-слово". У першому випадку розуміють матеріальні предмети, речі, які існували або і зараз існують. З іншого боку, в перекладознавстві поняттям "реалія" позначають здебільшого слова, які називають згадані предмети і речі [6, с. 69].

Г. Томахін відносить до реалій слова, що позначаються апеллятивною лексикою: географічні терміни, деякі слова (в тому числі загальні терміни), що відносяться до державного устрою, звичаїв і традицій. До числа реалій відносяться також цитати, крилаті слова і вирази (реалії афористичного рівня) [21, с. 8].

Дослідник В. Россельс пропонує більш розгорнуту дефініцію: "реалія – це предмет, поняття, явище, характерне для історії, культури, побуту, способу життя того чи іншого народу, країни, але яке не зустрічається у інших народів" [15, с. 169].

За визначенням Я. Рецкера реалії – це "слова, що позначають предмети, процеси і явища, характерні для життя і побуту країни, але не відзначаються науковою точністю визначення, властивою термінам" [13].

Такі вчені як Дж. Ліон [23, с. 63] та П. Ньюмарк [24, с. 41] розглядали і продовжують розглядати культурно марковані одиниці. Вони стверджують, що для позначення реалій найчастіше використовують терміни "cultural words" і "cultural terms".

В українському перекладознавстві поняття "реалія" вперше з'явилося у праці О. Кундзіча "Перекладацька мисль і перекладацький недомисел" (1954), автор підкреслює при цьому неперекладність реалій: "Слова можуть бути реаліями в одній мові, але не бути такими в іншій" [9, с. 101].

Згідно з визначенням С. Тер-Мінасової, "безеквівалентна лексика – найяскравіша ілюстрація відмінності світів, відображених різними мовами, що належать різним народам" [18, с. 287]. Однією з причин появи безеквівалентності в мові є унікальність картини світу. Наявність в картині світу безеквівалентних лексичних одиниць є результатом особливостей людського пізнання світу.

Розібравши найвідоміші трактування поняття реалій, ми виявили, що практично в кожному з них є такі вирази "національні", "особливості", "культура", "чужі іншому народу". Таким чином, можна сказати, що реалії представляють собою особливий шар лексики, що вимагає індивідуального підходу при перекладі.

У сучасній теорії перекладу не існує загальновизнаної класифікації культурно-маркованих лексичних одиниць. Вчені пропонують велику кількість різних систематизацій, які засновані на різних принципах. Реалія – це категорія непроста і неоднозначна, і тому необхідно застосовувати особливий спосіб для їх класифікації та перекладі. Ґрунтуючись на цих принципах, дослідники запропонували кілька класифікацій реалій.

Такі науковці, як Є. Верещагін і В. Костомаров, взявши за основу матеріал російської мови, назвали сім груп слів, наділених національно-культурною семантикою:

1) радянська фразеологія: *більшовик, агітпункт, актив* [35] ;

2) слова, що відносяться до традиційного побуту: *лазня, бублик;*

3) слова, що відносяться до нового побуту: *барабанщик, академгородок;*

4) фразеологічні одиниці, розмовні вислови: *байдики бити, бабине літо* [35] ;

5)історизми: *боярин, архаровець, панщина, різночинець;*

6) слова з фольклору, народної творчості, спряжені для російської з емоційним забарвленням: *богатир, балда, баба-яга, добрий молодець*;

7) антропоніми: *Олександр Невський, Богдан Хмельницький*; [2].

На нашу думку, класифікація, представлена Є. Верещагіним і В. Костомаровим, є неповною і неактуальною, оскільки проведені занадто нечіткі межі між категоріями і виділені всього лише сім категорій. Всі слова, наведені в якості прикладів, відносяться до радянського і пострадянського періоду розвитку російської мови. З тих пір пройшло багато часу і з'явилося багато нових слів, і навіть цілих категорій слів. Дана класифікація не відображає існуючу дійсність і не може лягти в основу нашого дослідження.

Відомий лінгвіст В. Виноградов розглядає проблему реалій на основі латиноамериканського матеріалу. Він розділяє на ряд тематичних груп:

1. Лексика, що називає побутові реалії: *предмети одягу та аксесуари, їжа, види діяльності, гроші, одиниці міри, музичні інструменти, танці, пісні, народні свята, ігри, звернення.*

2. Лексика, що називає етнографічні та міфологічні реалії. У дану групу автор включає такі види: *божества, казкові герої, пам'ятки.*

3. Лексика, що називають реалії світу природи: *тварини, рослини, природа.*

4. Лексика, що називає реалії державно-адміністративного устрою і суспільного життя. До даної групи належать реалії, що виражають *державні інститути, органи влади, соціальні організації, партії, їх учасники, підприємства, чини та професії, титули.*

5. Лексика, що називає ономастичні реалії: *імена літературних героїв, назви компаній, музеїв, театрів, ресторанів, магазинів, пляжів, аеропортів тощо.*

6. Лексика, що відображає асоціативні реалії: *анімалістичні символи, кольорова символіка, фольклорні, мовні алюзії* [4, с. 15– 22].

Запропонована В. Виноградовим класифікація реалій є неповною і вимагає доопрацювання, оскільки в ній розглянуті не всі існуючі категорії реалій.

Найрозгорнутіша класифікація слів-реалій запропонована болгарськими вченими С. Влаховим і С. Флоріним, які розглянули їх під різними кутами зору та поділили: *1) за предметною ознакою; 2) за місцевою ознакою* (в залежності від національної та мовної залежності) [5, с. 85].

I. Відповідно до класифікації реалій ***за предметною ознакою*** виділяють:

1. Географічні реалії:

– найменування об'єктів фізичної географії, в тому ж числі і метеорології: *степ, прерія, сопка, солончак, торнадо* [5];

– найменування географічних об'єктів, пов'язаних з діяльністю людини: *польдер, крига, язовір, грид, арик* [5];

– найменування ендеміків: *ківі, снігова людина, піщундська сосна* [5].

2. Етнографічні реалії:

– їжа, напої, побутові заклади та інше: *щі, чебуреки, кумис, ель, сидр* [5];

– одяг (включно: взуття, головні убори та ін.) і прикраси: *кімоно, архалук, сарі, рукавички, сомбреро* [5];

– житло, меблі, посуд та ін. обладнання: *ізба, юрта, горниця* [5];

– транспорт (засоби та "водії"): *рикша, кеб, ландо, пірога; ямщик* [5];

3. Праця:

– професії: *передовик, бригадир, фермер, грум, консьєржка* [5];

– знаряддя праці: *кетмень, мачете, бумеранг, ласо, чубарка* [5];

– організація праці: *колгосп, ранчо, гільдія, лабаз, мандра* [5].

4. Духовна культура і мистецтво:

– музика і танці: *козачок, гопак, ламбада, блюз, тарантела, жок* [5];

– музичні інструменти та ін.: *балалайка, сигу дек, тамтам, кастаньєти* [5];

– фольклор: *сага, билина, частушки* [5];

– театр: *кабукі, комедія дель арте, містерія, арлекін, каспер, петрушка* [5];

– інші мистецтва та предмети мистецтв: *ікебана, чинте, пелікани* [5];

– звичаї та ритуали: *коляда, вендета, ряжені, масниця, рамазан* [5];

– свята та ігри: *День перемоги, Паска, День подяки, лапта, крикет,* [5];

– культи (прихильники та послідовники) і культові будівлі та предмети: *лама, абат, мормони, квакери, мечеть, пагода, розп'яття, мани* [5];

– календар: *вайшак, вересень, бабине літо* [5].

5. Етнічні об'єкти:

– етноніми: *гуцул,кафр,тотонакі,баски,казах* [5];

– прізвиська (звично жартівливі або образливі): *хохол, кокні, фріц, кацап* [5];

– найменування осіб за місцем проживання: *габровець, обердинець* [5].

6. Міри і гроші:

– одиниці мір: *ярд, аршин, пуд, десятина, акр, четверть, бушель* [5];

– грошові одиниці: *гривня, рубль, песо, пенс, фунт стерлінг, долар* [5];

– простомовні найменування мір і грошей: *осьмуха, сотка, четвертинка, двушка, п'ятак, бакс* [5];

7. Суспільно-політичні реалії:

– адміністративно-територіальні одиниці: *губернія, область, графство* [5];

– населені пункти: *аул, станиця, хутор, стійбище* [5];

– деталі населеного пункту: *аррондісман, медіна, променад, ларго, ряд* [5];

– органи влади*: народні збори , сейм, рада, муніципалітет,* [5];

– носії влади: *канцлер, лорд-мер, гетьман, хан, цар* [5];

– політична діяльність та діячі: *більшовики, ку-клукс-клан, віги, торі* [5];

– патріотичні та суспільні рухи (і їх діячі): *партизани, слав'янофіли* [5];

– соціальні явища та рухи (і їх представники): *лобі, стиляги, НЕП, хіпі* [5];

– звання, титули, звернення: *бакалавр, князь, принц, містер, сер, мадам* [5];

– заклади: *облвно, загс, золотий стіл, торгпредство* [5];

– навчальні заклади і культурні установи: *коледж, ліцей, кампус, аула* [5];

– члени стани та касти (і їх члени): *дворянство, дворянин, самурай* [5];

– станові знаки і символи: *півмісяць, свастика, юніон джек* [5].

8. Військові реалії:

– підрозділи: *легіон, фаланга, орда, табір, сотня*; [5].

– зброя: *арбалет, мушкет, ятаган, таран, фінка* [5].

II. За місцевої ознакою виділяють такі групи реалій:

А. У площині однієї мови.

1. Свої реалії – це здебільшого споконвічні слова даної мови. Такі в англ, хіит (heath – пустошь, болотиста місцевість, поросла вереском), ель, або правильніше ейл (ale – світле англійське пиво); в нім. мові хойріге (Heurige – молоде вино і пов'язані з ним свята у Відні) і т. д. [36].

2. Чужі реалії – це або запозичення, що увійшли в словниковий склад мови, або кальки, або транскрибовані реалії іншої мови. Прикладами "чужих" реалій можуть бути рум. бринза чи англ. бізнес в українській мові, і т.д.

Б. У площині пари мов.

1. Зовнішні реалії однаково чужі обом мовам; наприклад, фіорд – зовнішня реалія для української, болгарської або будь-якої іншої, за винятком норвезької мови.

2. Внутрішні реалії – слова, що належать одній з пари мов і, отже, чужі для іншої; якщо фіорд – зовнішня реалія для української мови, то для пари українсько- норвезької вона буде внутрішньою.

У нашій роботі ми спиралися на класифікацію С. Влахов і С. Флорін, які розглядають не тільки реалії, пов'язані з історією і культурою, а й з повсякденним життям. Їх систематизація також більш детальна і повна. Ще однією відмінною особливістю цієї класифікації є те, що реалії розподілені не тільки на основі принципу предметного поділу, а й місцевого.

Таким чином, розглянувши і систематизувавши точки зору різних вчених на проблему класифікації реалій, ми зробили висновок, що це питання в теорії перекладу все ще залишається актуальним. Необхідно також відзначити, що практично всі автори дотримувалися тематичного принципу. Однак хотілося б зауважити, що розподіл на категорії, все ж, умовний. Деякі реалії можна віднести до декількох категорій.

1.2 . Основні способи передачі реалій

Переклад реалій – частина великої та важливої проблеми передачі національної та історичної своєрідності, яка сходить, ймовірно, до самого зародження перекладу й теорії перекладу як самостійної дисципліни [20]. Одними з основних труднощів при перекладі реалій є те, що в мові перекладу вони позначають поняття, які відсутні в інших культурах. Ще певними складнощами є необхідність разом з семантичним значенням передати і національно-культурне забарвлення слова. Часто перекладачі опиняються перед складним вибором прийому перекладу реалії, оскільки необхідно в перекладі зберегти не тільки колорит оригіналу, а й донести суть. У деяких випадках перекладачі комбінують прийоми, в результаті чого можна спостерігати переплетення декількох прийомів з метою збереження в перекладі первинного задуму оригіналу.

Так, В. Комісаров виділяє такі способи передачі реалій, які широко використовуються в перекладацькій практиці: 1) запозичення, які за формою збігаються з іншомовною лексичною одиницею; 2) кальки, що повторюють морфемний склад слова або складову частину стійкого словосполучення мови перекладу; 3) аналоги, найближчі за значенням лексичних одиниць мови перекладу; 4) лексичні заміни, які утворюються в процесі перекладацьких трансформацій. 5) опис, який є словосполученням, виразом, що розкриває значення безеквівалентної одиниці [11, с.148].

Згідно з висновками В. Виноградова, найпоширенішими в перекладацькому середовищі отримали такі способи передачі реалій на іншу мову:

1) транскрипція (транслітерація);

2) гіпо-гіперонімічний переклад, що полягає у використанні родо-видових понять для відтворення оригіналу;

3) уподібнення (у такий спосіб латиноамериканські *бомбачі* можна перекласти українським *шаровари*) [34];

4) калькування (*сільрада* – англ. *village council*)

5) перифрастичний (описовий, дескриптивний) переклад (*писанка* – нім. *Bemaltes Ei*); [4, с.117].

На думку А. В. Федорова, існують такі основні способи передачі реалій з однієї мови на іншу: транслітерація; 2) створення нового слова або словосполучення на основі реально існуючих у мові елементів, зазначаючи, що в своїй основі це переклад описовий; 3) використання слова, подібного за своєю функцією до іншомовної реалії; 4) гіпонімічний або узагальнено-приблизний переклад реалій [19, с.151].

За С. Флориним і С. Влаховим, у практиці перекладу зустрічаються такі засоби передачі реалій [5, с. 96]: 1) транскрипція (транслітерація), 2) переклад. Неологізми передаються: а) калькою; б) напівкалькою; в) освоєнням; г) семантичним неологізмом. У приблизному перекладі розрізняють: а) відповідність за родом і видом; б) функціональний аналог; в) опис, пояснення, тлумачення, г) контекстуальний переклад.

Видатний український поет, перекладач та теоретик перекладу М. Рильський аргументує необхідність різних перекладів одного твору широким спектром перекладацьких методів: "Кожен перекладач може при вдалому відтворенні іншомовного твору проминути ту чи іншу рису

оригіналу, але підкреслити іншу, яка здається йому важливішою. Кожен перекладає по-своєму" [14 , с. 79].

Завдання перекладача – якомога повніше витягти інформацію, що міститься в оригінальному тексті, для чого він повинен користуватися фоновими знаннями, які мають «носії» вихідної мови. Тому успішне виконання функцій перекладача передбачає всебічне знайомство з історією, культурою, літературою, звичаями, сучасним життям та іншими реаліями народу, що говорить мовою оригіналу [22, с. 262].

Отже, у передачі культурних реалій існують деякі перешкоди, що виникають через різні мовні світогляди. Ці перешкоди викликані відмінностями в умовах і способах життя різних національностей, а також відмінностями між цивілізаціями і їх системами цінностей. Щоб перекласти культурні реалії, необхідно зосередитися на повній і адекватній інтерпретації у мові перекладу. Тлумачення означає істинне і повне вираження того, що було виражено раніше, за допомогою іншої мови. В ідеалі інтерпретація культурних реалій повинна передавати повне значення та стиль оригіналу і викликати тотожне враження.

Однак варто зазначити, що, найчастіше, перекладачеві доводиться вдаватися до кількох прийомів при перекладі однієї реалії. Це пов'язано з тим, що реалії є носіями національно-культурних особливостей певного народу, а від правильної передачі їхнього значення залежить сприйняття читачами не тільки роману, а й оцінка культури і традицій чужого народу.

РОЗДІЛ ІІ СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ РЕАЛІЙ У ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ДЖ. ОСТІН "ГОРДІСТЬ І УПЕРЕДЖЕНІСТЬ" ТА ЙОГО УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ

2.1. Характеристика реалій у романі "Гордість і упередженість"

Як відомо, Джейн Остін – перша леді англійської літератури, її книги є найпопулярнішими у всьому світі, а твори визнані шедеврами світової літератури, що підкорюють читачів своєю невигадливою щирістю і простотою сюжету. Багато творів залишаються широковідомими і донині завдяки її унікальній манері викладу та особливому стилю письменниці [28].

Роман Джейн Остін "Гордість і упередженість" був написаний понад 200 років тому, однак незважаючи на це, він популярний і сьогодні. Головною темою твору є любов, яка здатна кардинально змінити погляди та поведінку будь-якої людини. А ще роман про те, як важливо виходити заміж та одружуватися по любові. Через призму історій головних героїв, Джейн Остін показує, наскільки важливо вибирати любов, а не фінансове благополуччя. Вона відкрито говорить, що не можна приховувати свої почуття, навіть через те, що ви боїтеся бути незрозумілими або покинутими, а тим паче, не можна відмовляти від любові через гординю.

Авторка спробувала донести до читача, що всі людські забобони не мають значення, коли справа стосується справжнього кохання. На прикладі головних героїв, вона показує, що якщо відкинути гордість та упередженість, а також залишити всі забобони, то емоції та почуття візьмуть верх, а люди зможуть бути абсолютно щасливі.

Основна особливість роману – це відмінний стиль автора. Він легкий, ніжний та має певну глибину думки і силу почуттів. Але не тільки почуттями примітний цей роман. Дуже цікаво описаний побут того часу, уклад сім'ї, відносини між людьми (в сім'ї, дружні прихильності і звичайно, відносини

між чоловіком і жінкою). Всі герої роману – живі і справжні. Кожен персонаж, будь то позитивний чи негативний, головний або другорядний – має свою індивідуальність. Письменниця уникає складних і заплутаних конструкцій, літературних штампів і багатозначностей.

Також не можна не відзначити незвичайний гумор автора. Як все тут просто, легко і тонко. Цей роман вчить відчувати, він вчить думати. Почнемо з того, що всі герої роману відмінно прописані і показані читачеві. Тут немає нудних і нецікавих образів. Кожен – як окрема історія.

Цей твір отримав популярність не тільки в Англії. У перші ж роки виходу роману в світ він був переведений на шведську, французьку, німецьку та датську мови.

При перекладі художнього тексту задача передачі індивідуального стилю є найскладнішою. Індивідуальність стилю автора проявляється і в тому, як автор інтерпретує типові риси літературного напрямку, які засоби він для цього обирає, і в тому, якою мірою він дотримується літературної норми мови, і в тому, які суцільно авторські риси характеризують його творчість [30].

Хоча роман і є дуже популярним, кількість його перекладів українською та російською мовами не вирізняється великим різноманіттям. Якщо говорити про варіанти українського перекладу,то їх існує поки що лише три: "Гордість і упередженість", здійснений В. Горбатько [26] у 2005 році, "Гордість та упередження", здійснений Г. Лелів у 2015 році [31] та "Гідність і гонор" (2011 р.) у перекладі Т. Некряч [32].

У відтворенні роману українською мовою В. Горбатько дотримується особливостей авторського ідіостилю: всебічно, за допомогою іронії відтворюється життя провінційної глибинки, характери змальовуються за

допомогою епітетів та експресивної лексики, топографічні назви передаються мовою перекладу за допомогою калькування, що додає реальності часопростору. Т. Некряч, навпаки, дотримується лаконічності стилю і простоти розмовної мови. У Т. Некряч немає саркастичних, грубих прийомів, що ще більше наближає її до манери Остін.

Класичним перекладом роману російською мовою вважається переклад І. Маршака, який датується 1967 роком. У 2008 році з'явився переклад, виконаний А. Гризуновою, який викликав досить неоднозначну реакцію через активне використання архаїчної лексики, що було трохи важко сприймати після звичного для всіх перекладу І. Маршака. Також існує російський переклад у виконанні І. Гурової.

У результаті проведеного нами дослідження було виявлено 148 прикладів реалій українською мовою. Основою для систематизації виявлених слів-реалій послужив предметний принцип у класифікації реалій С. Влахова і С. Флоріна. Таким чином, реалії, використані в художньому творі "Гордість і упередженість" можна класифікувати таким чином [27].

1. Етнографічні реалії. У романі зустрічається велика кількість етнографічних реалій, що відображають особливості побуту і звичаїв тої епохи і створюють як історичний колорит, так і атмосферу Англії початку XIX століття.

У романі є побутові реалії, до яких ми віднесли назви житла, предметів інтер'єру, кухонного приладдя, які були популярні для Англії того періоду: а) житло, меблі, посуд: *saloon, ante-chamber, attics , vestibule, mantelpiece, entrance-hall, paddock*; б) транспорт: *phaeton, curricle, hackney- coach, gig*; в) одягу і тканин: *lace, satin, shoe-roses, calico, livery, cambric, parasol, petticoat, nightcap, proxy, gown*; д) їжа, напої: *ragout, punch, plain dish, cold luncheon, mince-pieswhite soup* [27].

Не можна не помітити, що у творі значне місце займає опис життя жіночої половини суспільства. Крім того, період, який описується в романі, характерний тим, що жінкам з вищого рангу не прийнято було працювати, і тому вони багато часу приділяли своєму зовнішньому вигляду: одягу, взуттю, головним уборам. Це не могло не знайти відображення в романі і тому в творі зустрічається багато назв предметів одягу і тканин, їжі тощо.

У романі багато реалій, що стосуються мистецтва та культури, зокрема ті, що називають танці та ігри. Оскільки у жінок з дворянського роду не було необхідності в тому, щоб працювати, вони не відмовляли собі в задоволенні провести свій вільний час за розвагами. Своє дозвілля вони проводили або за шиттям і вишиванням, або за настільними іграми. Ще одним з розваг дрібнопомісного дворянства були бали або прийоми, тому в романі багато назв відомих у той час танців та ігор: а) музика і танці: *reel, harp, review, piquet;* б) ігри: *pool of quadrille, card-table, whist, casino;* в) свята: *Michaelmas, Easter* [27]. У тексті оригіналу також згадаються британські грошові одиниці: *pound, guinea, shillings*

2. Суспільно-політичні реалії. У романі зустрічається досить велика частка суспільно-політичних реалій, що відображають суспільний лад того часу, назви титулів і звань, оскільки в ті часи становище в суспільстві мало велике значення. Присутня велика кількість назв військових реалій, адже професія військовослужбовця високо цінувалася в суспільстві, і майже кожна дівчина мріяла вийти заміж за такого чоловіка: 1) звання, титули, звернення: *clerk, liberty of a manor, Colonel, Captain, ensigncy, steward, apothecary, attorney, duchess, a red coat, coachman, waiter, lieutenant, governess, footman* [27]; 2) військові підрозділи: *War Office, militia, regiment* [27].

3. Ономастичні реалії (власні назви). У творі представлено дуже багато реалій, що відображають *особисті імена*. Це говорить про широке коло спілкування головних героїв, а також про те, що раніше сім'ї ніколи не залишалися одні. Якщо сім'я підлягає певним вимогам, то з членами цієї сім'ї

спілкуватимуться інші сім'ї з вищого рангу, їх зватимуть на прийоми і, відповідно, знайомих у них стане ще більше. Це також вказує на досить тісні родинні зв'язки, адже героями роману є не тільки сусіди і знайомі сім'ї Беннет, але і їхні родичі: *Mr. Bennet, Lady Catherine de Bourgh, Mr. Darcy, Mr. Stone, Mr. Bingley, Sir William Lucas, Denny, Mrs. Long, Mr. Collins, Chamberlayne, Younge, Mr. Robinson, Nicholls, Mr. Hurst, Miss Pope, Captain Carter, Lady Lucas, Mr. Jones, Mrs. Reynolds, The Miss Webbs, the Gouldings, Colonel Forster, Sir William, Lady Metcalf, Colonel Miller, Pratt, Miss Watson, Mrs. Annesley, Sir Lewis de Bourgh, Mr. Gardiner, Mrs. Long, Mr. Wickham, Fordyce, Mr. Morris, Miss Grantley, Mr. Denny.*

Серед ономастичних реалій є назви маєтків (*Rosings Park, Netherfield House, St. James, Haye Park, Pulvis Lodge, Lucas Lodge, Meryton assembly, Pemberley),* назви газет і журналів *(the Times, the Courier).*

Як ми бачимо, число власних реалій в творі досить велике. Хотілося б відзначити, що точно так же як і інші види реалій, ономастичні є носіями національно-культурної інформації.

4. Географічні реалії. У романі також досить багато географічних реалій. Як вже говорилося, жінки не працювали і вони або сиділи вдома цілими днями, або ходили на прийоми. Ще однією розвагою для жінок були подорожі. Вони їздили до родичів, друзів, і найчастіше, залишалися у них надовго, оскільки раніше подорожували в каретах, а цей процес був виснажливим і займав багато часу.

Серед географічних реалій є назви міст, країн: *Hertfordshire, Oxford, Kympton, Kenilworth, Hatfield, Netherfield, Scarborough, Meryton, Newcastle, Lambton,Gretna Green,Stoke, the Peak, Ashworth, Epsom, Pulvis Lodge, Eastbourne, Matlock,Barnet, Dovedale, Hunsford, Blenheim, Westerham, Kent, Clapham, Birmingham, Ramsgate, Bromley, Cheapside, Chatsworth, Derbyshire, Warwick, Bakewell.* У цій підгрупі представлені назви графств, районів і населених пунктів Англії. Необхідно відзначити, що деякі назви є вигаданими.

Також у тексті оригіналу згадаються назви вулиць: *Grosvenor Street, Gracechurch Street.*

Роман не багатий на назви визначних місць і пам'яток природи: *the Lakes, the Little Theatre, the Peak, Dovedale, Oakham Mount, St. Clement's, Pemberley Woods*. Можливо, це пов'язано з тим, що люди в основному їздили погостювати тільки до родичів і друзів. Дуже рідко англійці займалися туризмом. До того ж, це заняття було лише для дуже багатих людей, які могли собі це дозволити, оскільки на обслуговування одного тільки транспортного засобу йшло дуже багато грошей. Можливо, Дж. Остін також хотілося показати, що метою життя основної частини дворянського населення Англії XIX століття були бали, кожен хотів показати себе і пококетувати з протилежною статтю.

У цьому розділі ми провели аналіз реалій на основі класифікації С.Влахова і С. Флоріна. Хотілося б зазначити, що такий розподіл між категоріями умовний, деякі реалії можна було віднести також і до інших категорій. Аналіз отриманих даних дозволяє зробити висновок, що Дж. Остін використовувала етнографічні, ономастичні та культурні реалії для відтворення національно-культурного фону Англії того часу. Найчастіше в романі "Гордість та упередження" зустрічаються етнографічні (40), ономастичні (46) та географічні (40) реалії. Менше автором використовувалися суспільно-політичні реалії (18).

Адекватний переклад цих мовних одиниць має велике значення для розуміння іноземним читачем авторського задуму.

2.2. Особливості перекладу англійських реалій у романі Дж. Остін "Гордість і упередженість" на українську мову (на матеріалі перекладу В. Горбатька)

При вивченні прийомів передачі реалій художнього твору Дж. Остін "Гордість і упередженість" [27] на українську мову, ми аналізували переклад

В. Горбатька [26]. Дослідження прийомів перекладу реалій у цьому творі показало, що перекладач вдавався до використання всіх прийомів, що застосовуються у перекладі слів-реалій: транскрипція, транслітерація, описовий переклад, калькування, гіпонімічний переклад, і контекстуальна заміна.

Практично всі ономастичні і географічні реалії перекладачем відтворені за допомогою прийомів **транскрипції та транслітерації**. Власне транскрипція реалії передбачає механічне перенесення реалії з вихідної мови до мови перекладу графічними засобами останнього з максимальним наближенням до оригінальної фонетичної форми [25, с. 25-26].

1. *She could not imagine what business he could have in town so soon after his arrival in **Hertfordshire**; and she began to fear that he might be always flying about from one place to another, and never settled at **Netherfield** as he ought to be.*	*Вона не могла второпати — що це за справи такі могли з'явитись у нього в Лондоні, коли він лише вчора прибув до **Гертфордшира**; у неї виникли побоювання, що, може, він отак і живе-скаче з місця на місце і ніколи не осяде належним чином в **Недерфілді**.*
2. ***Mr. Bingley** was good– looking and gentlemanlike; he had a pleasant countenance, and easy, unaffected manners. His brother- in-law, **Mr. Hurst**, merely looked the gentleman; but his friend **Mr. Darcy** soon drew the attention of the room by his fine, tall person, handsome features.*	***Містер Бінглі** був гарний і виглядав шляхетно; він мав приємну зовнішність та невимушені, природні манери. Його зять, **містер Герст**, виглядав як джентльмен, але не більше того; однак приятель його, **містер Дарсі**, незабаром прикував увагу всіх присутніх у кімнаті своєю елегантною, високою статурою.*

У Прикладі 1 ми бачимо, що ономастичні реалії *Hertfordshire* та *Netherfield* , яка означають назви маєтків перекладається на українську мову способом транскрипції – *Гертфордшир та Недерфілд*.

Для відтворення власних імен у Прикладі 2 В. Горбатько вирішив використати транслітерацію (адаптивне транскодуваня).

Частотним прийомом у перекладі роману був **описовий переклад:**

3. *They were rather handsome, had been educated in one of the first private* ***seminaries*** *in town, had a fortune of twenty thousand pounds, were in the habit of spending more than they ought, and of associating with people of rank.*	*Сестри містера Бінглі були досить вродливими, освіту отримали в одному з найкращих у Лондоні приватному* ***інституті шляхетних дівчат****, мали статок у двадцять тисяч фунтів і звичку жити на широку ногу.*
4. *Elizabeth immediately recognizing the* ***livery****, guessed what it meant.*	***По їхньому вбранню*** *Елізабет відразу ж здогадалася, хто вони такі.*

У Прикладі 3 українському читачеві потрібно розшифрувати значення слова "*seminary*", оскільки тут мається на увазі не "семінарія" у прямому сенсі, а інститут шляхетних дівчат, або пансіон. Саме це й зробив перекладач, використавши прийом описового перекладу. Насправді цього значення слово "*seminary*" набуло з часом, зберігши у собі первісний зміст, оскільки виховання дівчат в пансіоні було побудоване на засадах християнського богослов'я.

Проаналізувавши речення з Прикладу 4 та розглянувши поняття "livery", що означає уніформу для лакеїв особливого крою і певного кольору, ми дійшли до висновку, що цей переклад В. Горбатька не зовсім відповідає

адекватному. Тут можна було застосувати такий перекладацький прийом як вибір варіантного відповідника "ліврея", або додавання для передачі адекватності та кращого розуміння твору. Дж. Остін мала на увазі що: Елізабет по одягу кучерів дізналася екіпаж Дарсі і зрозуміла, що він прийшов з метою ближче познайомитися з її дядьком і тіткою і вперше представити Елізабет свою сестру. Можливо, перекладач не зовсім зрозумів ситуацію, що відбувається, тому що саме речення також викладено в спотвореному вигляді і являє собою більше вільний переклад.

Фрагмент 5 містить **приклади контекстуальної заміни:**

5.	*"Yes; these four evenings have enabled them to ascertain that they both like **Vingt– un** better than **Commerce**; that he is to take possession before **Michaelmas**, and some of his servants are to be in the house by the end of next week."*	*Ну звичайно ж! Ці чотири вечори дали їм можливість пересвідчитись: обом більше до вподоби **гра "очко"**, аніж **покер**; вселитися до **Михайлового дня** і прислати туди когось із слуг до кінця наступного тижня.*

Про перший приклад контекстуальної заміни ми можемо сказати, що перекладач здійснив переклад, наближений до норм української мови. Під час прочитання цього роману читачу не складе жодних труднощів зрозуміти про яку гру йде мова, оскільки В. Горбатько адаптував власний переклад до українського колориту, і такий переклад можна вважати адекватним.

Щодо другого зразка контекстуальної заміни, ми вважаємо, що перекладачу потрібно було застосувати додавання, оскільки авторка мала на увазі, що місіс Беннет, згадавши про Михайлів день, хоче вказати на швидкий приїзд містера Бінглі, і тут розуміється певний період часу (кінець вересня). Справа в тому, що Михайлів день православні відзначають 8 (21) листопада, тоді як католики святкують його 29 вересня. Можливо, для більш

адекватного розуміння тексту було б краще уточнити місяць святкування цього свята або в самому тексті, або вказати його в примітці. В уяві україномовного читача будуть формуватися інші асоціації, у зв'язку з цим, і сприйняття тексту буде відрізнятися.

Приклади 6 та 7 ілюструють **калькування** у відтворенні реалій:

6. *To be sure, London was rather thin; but, however, the* ***Little Theatre*** *was open.*	*У Лондоні, правда, було досить порожньо, але ж* ***Малий театр*** *залишався відкритим*
7. *Sir William Lucas, and his daughter Maria, a good– humoured girl, but as empty– headed as himself, had nothing to say that could be worth hearing, and were listened to with about as much delight as the* ***rattle of the chaise.***	*Сер Вільям Лукас та його дочка Марія, доброзичлива, але така ж пустоголова, як і батько, явно були неспроможними повідомити їй щось дійсно цікаве. Елізабет їхня балаканина була така ж неприємна, як* ***деренчання карети.***

Аналізуючи Приклад 6, ми виявили, що ономастична реалія "Little Theatre" перекладається за допомогою калькування і передається українською мовою як – "Малий театр". На нашу думку, перекладач доречно застосував цей прийом, оскільки це загальновідома назва, про яку читачі здогадаються і у Великій Британії, і в Україні.

У Прикладі 7 ми бачимо, що у перекладі В. Горбатько застосував також прийом калькування. Оскільки в українській мові ми не спостерігаємо еквіваленту цієї реалії, вважаємо, що перекладач створив власний авторський відповідник.

Гіпонімічний переклад був також використаний перекладачем у відтворенні реалій роману:

8. *But as for the ball, it is quite a*	*Що ж до самого балу, то він уже*

settled thing; and as soon as Nicholls has made ***white soup*** *enough, I shall send round my cards.*	*справою вирішеною: як тільки Ніколс наготує достатньо* ***харчів****, я розішлю свої запрошення.*
9. *Mr. Bingley intended it likewise, and sometimes made choice of his county; but as he was now provided with a good house and the* ***liberty of a manor****, it was doubtful to many of those who best knew the easiness of his temper.*	*Містер Бінглі теж намірявся придбати маєток, інколи зупиняючи вибір на графстві, в якому він мешкав; але тепер, коли винайняв* ***пристойний маєток*** *і отримав право на мисливство, ті, хто добре знали його безтурботну вдачу.*

Перекладачі розходяться в тлумаченні реалії "*white soup*". Деякі вважають, що це старовинна страва, яку подавали до вечері в кінці балу. Інші думають, що це особливий клейстер, яким мазали волосся під пудру. В. Горбатько використав прийом гіпонімічного перекладу і переклав реалію як "*харчі*". Незважаючи на те, що в цьому випадку втрачається колорит реалії, такий переклад можна вважати вдалим, оскільки у читача не виникне проблем зі сприйняттям речення оригіналу.

У Прикладі 9 реалія "*liberty of a manor*" вказує на те, що володіння цим привілеєм є ознакою багатства. Використовуючи вираз "*пристойний маєток*", В. Горбатько теж вказує на заможність містера Бінглі. Однак у романі мова йде саме про полювання, яке дозволено для людей вищих чинів, і тому перекладач ще застосував прийом додавання аби вказати на це.

ВИСНОВКИ

У нашій роботі ми виявили та дослідили слова-реалії у романі Дж. Остін "Гордість і упередженість".

У теоретичній частині були представлені різноманітні визначення поняття "реалія" іноземних і вітчизняних науковців, їх загальна характеристика та особливості. Слова-реалії є дуже своєрідною і разом з тим досить складною і неоднозначною категорією лексичної системи будь-якої мови. Реалії є свого роду "хранителями" і "носіями" національно-культурних особливостей мови. У лінгвістиці не існує єдиного визначення лексики, що відображає національно-культурну специфіку. Кожен автор висуває на передній план ті особливості реалії, які вважає найважливішими. Але, немає сумнівів, що реалії мають яскраво виражене національно-культурне забарвлення. У науковій літературі для цього використовуються різні терміни: культурно-марковані слова, фонова лексика, національно-марковані лексичні одиниці, реалії. Ми дотримувалися в дослідженні останнього терміна.

В роботі розглянуті найвідоміші класифікації, проте ми дійшли висновку, що питання систематизації реалій залишається відкритим. Необхідно також додати, що розподіл на категорії досить умовний, оскільки ту саму реалію можна з легкістю віднести до кількох категорій.

На основі поділу слів-реалій, запропонованому С. Влаховим і С. Флоріним, нами проведена класифікація реалій, що зустрічаються у творі Дж.Остін "Гордість і упередженість". Найчастіше в романі зустрічаються етнографічні (40), ономастичні (46) та географічні (40) реалії. Менше автором використовувалися суспільно-політичні реалії (18) (Додаток А).

Велика кількість етнографічних реалій пояснюється тим, що Дж. Остін описує повсякденне життя дворянства, а оскільки головними героями є

представниці жіночої статі, в романі багато реалій, що відображають одяг, убори, житло і побут, що обумовлено жанровою специфікою твору.

У перекладі твору Дж. Остін "Гордість і упередження" зустрічається більшість існуючих в наш час прийомів передачі реалій. Більше половини всіх реалій відтворені за допомогою прийому транскрипції і транслітерації (34%). Другим за частотністю використання є прийом контекстуальної заміни реалії (14%), третім – описовий переклад (17%), четвертим – калькування (26%). Найменш частотним у використанні виявився прийом гіпонімічного перекладу (9%) (Додаток Б).

Проаналізувавши перекладацькі рішення щодо реалій, ми дійшли висновку, що вони є досить адекватними. Однак хотілося б відзначити деякі особливості.

Перекладаючи географічні та ономастичні реалії, В. Горбатько надає перевагу прийому транскрипції та застосовує його в більшості випадків, також використовує прийом транслітерації, проте рідко.

Ми також виявили кілька випадків, коли переклад виявився в більшій мірі вільним, аніж точним, як у випадку з перекладом реалій “livery” та “liberty of a manor”, у результаті чого смисл оригіналу залишився нерозкритим.

Аналіз перекладу роману “Гордість і упередженість” показав, що завдання передати особливий стиль Джейн Остін і національно-культурні особливості Англії початку XIX століття виконане перекладачем. У зіставленні перекладу реалій роману було виявлено, що він має свої переваги і недоліки. Ми з’ясували, що адекватна передача реалій забезпечує збереження національно-історичного вигляду твору, а також впливає на точність сприйняття читачами описуваної дійсності і на ступінь сприйняття всього роману.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. НАУКОВІ ПРАЦІ

1. Бархударов Л.С. Язык и перевод/ Л.С. Бархударов. М.: Международные отношения, 1975. 305 с

2. Верещагин Е. М. Язык и культура. / Е. М. Верещагин, В. Г. Костомаров. М. : Русский язык, 1990. 269 с.

3. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного. М., 1983.

4. Виноградов В. С. Лексические вопросы перевода художественной прозы. М.: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. 156 с.

5. Влахов С.В., Флорин С.С. Непереводимое в переводе. М., 1986.

6. Влахов С.И. Непереводимое в переводе/ С.И. Влахов, С.П. Флорин. М.: Межународные отношения, 1980. 454 с.

7. Дем'яненко О.Є. Переклад як спосіб розуміння культурної ідентичності в умовах міжкультурної комунікації. // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Лінгвістика": Збірник наукових праць. Вип. 15. Херсон: ХДУ, 2011. с. 289– 293

8. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів укр. прози). Львів, 1989. 108 с.

9. Кабакчи В.В. Практика англоязычной межкультурной коммуникации. СПб.: Союз, 2001. 475 с.

10. Коломейцева Е.М. Лексические проблемы перевода с английского языка на руський / Е.М. Коломойцева, М.Н. Макеева. Тамбов: ТГТУ, 2004 317 с.

11. Комиссаров В.Н. Слово о переводе. М., 1975.

12. Литвин Ф.А. Многозначность слова в языке и речи. М.: Высшая школа, 1984. 202 с.

13. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика: Очерки лингвистической теории перевода. М. : Р. Валент, 2006. 240 с

14. Рильський М.Т. Проблеми художнього перекладу // Мистецтво

перекладу. Київ, 1975 С. 25– 92.

15. Россельс Вл. Перевод и национальное своеобразие подлинника. Вопросы художественного перевода. М. 1955. С. 169.

16. Соболев Л. Н. О переводе образа образом // Вопросы художественного перевода. М., 1955. С. 290.

17. Солодуб, Ю.П. Теорія та практика художнього перелада: навч. посібник для студ. лінгв, фак. вищ. навч. закладів. М. : Видавничий центр «Академія», 2005. 304 с.

18. Тер-Минасова С.Г. Война миров и культур: вопросы теории и практики межъязыковой и межкультурной коммуникации. М., 2007

19. Федоров А. В. Введение в теорию перевода. М.: Изд-во на иностр. яз., 1958. С. 182

20. Danks J.H. The Psycholinguistics of Reading and Translation. In Proceedings of the Fifth International Conference on Basic Issues in Translation Studies. Ohio: Institute for Applied Linguistics, 1991. ISBN 9780963720412, 402 p.

21. Korunets I. V., 2001, Theory and practice of translation, Vinnytsya, Nova Knyha Publishers, 448 p.

22. Kuzio T. Ukraine: The unfinished revolution / Inst. for European defence and strategic studies. L., 1992. 41 p.

23. Lyons J. Language, Meaning and Context. Bungay: Fontana, 1981. 256 p.

24. Newmark P. Approaches to Translation. Oxford: Prentice Hall, 1981. 200 p.

25. Nida E. Science of Translation. In Language. 1969, vol. 45, no. 3, p. 483-498.

2. ДЖЕРЕЛА МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

26. Остен Дж. Гордість і упередженність; пер. з англ. В. Горбатька. Харків, 2018 350 с.

27. Austen J. Pride and Prejudice. M., 1961.

3. ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА

28. Джейн Остін URL: http://litakcent.com/2017/11/10/dzheyn– ostin– 200–

rokiv– sla

29. Мовні реалії як вербальне вираження специфічних рис національних культур [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pkl_2014_30_4

30. Особливості художнього перекладу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dspu.edu.ua/sites/filol_gum/wp-content/uploads/2019/06/13-1.pdf

31. Переклади Ганни Лелів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://fantlab.ua/translator13408

32. Переклади Тетяни Некряч [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://fantlab.ua/translator15798

33. Поняття перекладу як міжкультурної комунікації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://jak.iblog.in.ua/articles/ponjattja–perekladu–jak–mizhkulturnoi–komunikacii.html

34. Словник української мови [Електронний ресурс]/Режим доступу: http://sum.in.ua/

35. Тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]/Режим доступу: http://www.slovnyk.net/

36. Cambridge Dictionary [Електронний ресурс]/Режим доступу: http://dictionary.cambridge.org/

Додаток А

Додаток Б

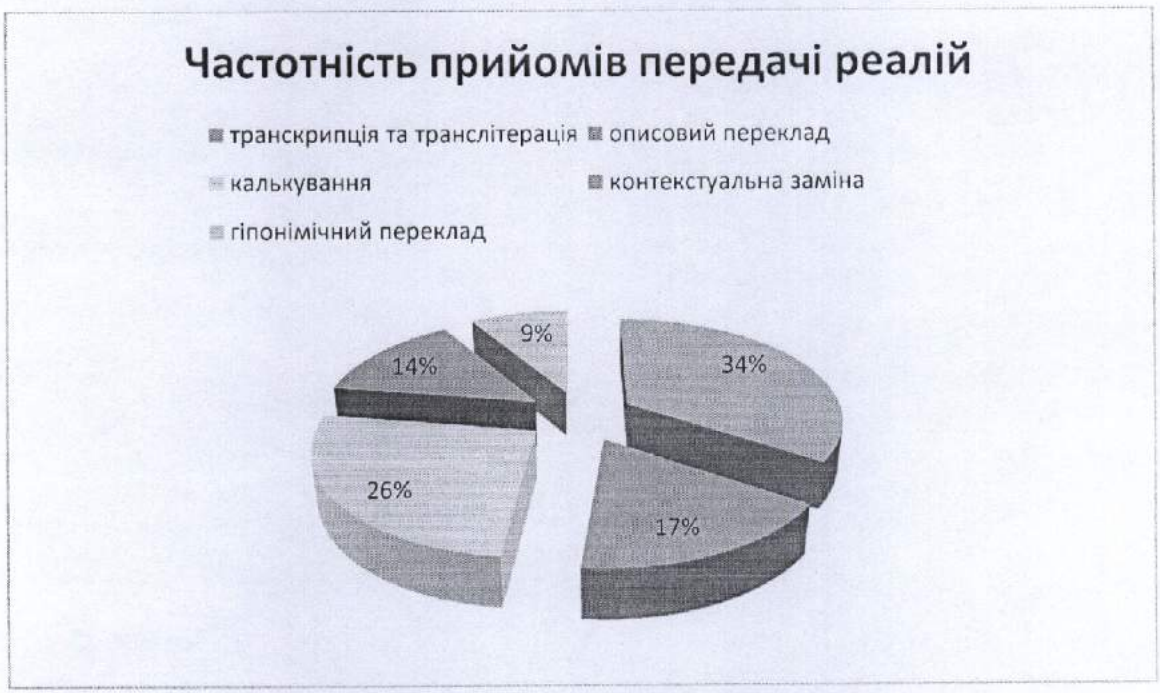

Додаток В

Прийом транскрипції та транслітерації

It was a journey of only twenty four miles, and they began it so early as to be in **Gracechurch Street** by noon.	Це була подорож довжиною всього у двадцять чотири милі, й почали вони її достатньо рано, щоб прибути на **Грейсчерч– стріт** до полудня.
She could not think of **Darcy**'s leaving **Kent** without remembering that his cousin was to go with him.	Подумавши про те, що **Дарсі** незабаром полишить **Кент**, вона не могла не пригадати, що його кузен теж мав поїхати разом з ним;
"My dear Mr Bennet", said his lady to him one day, "have you heard that **Netherfield Park** is let at last?	Мій дорогоцінний містере Беннет, — якось звернулася дружина до свого чоловіка, — ви чули, що **Недерфілд–Парк** нарешті здається в найми?
It was in the **Times and Courier**, I know; though it was not put in as it ought to be.	Я знаю, що про їхнє одруження сповіщали «**Таймс» і «Кур'єр»,** хоча не так, як слід.
The town where she had formerly passed some years of her life, and where they were now to spend a few days, was probably as great an object of her curiosity as all the celebrated beauties of **Matlock, Chatsworth, Dovedale, or the Peak.**	Місто, в якому вона провела колись кілька років свого життя і в якому вони мали тепер провести кілька днів, мабуть, було для неї не меншим об'єктом цікавості, ніж уславлені красоти **Метлока, Четсворта, Давдейла або ж Піка**.
I am extremely glad that you have such pleasant accounts from our friends at **Hunsford.**	Я надзвичайно рада, що ти отримала такі приємні відомості про наших друзів у **Гансфорді**.
How excessively like her brother **Miss Morland** is!	Як **міс Морланд** схожа на свого брат а!
Catherine and Lydia had information for them of a different sort.	**Кетрін та Лідія** повідомили їм новини дещо іншого ґатунку.
That sweet, amiable **Jane Fairfax**	Ця мила, чарівна **Джейн Феафеск**!
Mr Dixon seems a very charming young man.	**Містер Діксон** здається дуже чарівною молодою людиною.
You are too obliging, my dear **Miss Woodhouse.**	Ви занадто ласкаві, моя люба **міс Вудхауз.**
I am excessively fond of a **cottage.**	Мені шалено подобається **коттедж.**
It was two ladies stopping in a low **phae ton** at the garden gate.	Диво полягало в тому, що біля воріт саду зупинився низький **фаетон**, у якому сиділи дві жінки.

Прийом описового перекладу

What **pin– money**, what jewels, what carriages you will have!	Скільки **грошей на твої витребеньки матимеш**, скільки коштовностей, скільки карет!
I think she will be pleased with the **hermitage.**	Гадаю, їй сподобається це **усамітнене місце.**
…will be kindly overlooked on your side, and not lead you to reject the offered **olive branch.**	…буде з вашого боку доброзичливо проігнорована і не змусить вас відкинути пропоновану мною **оливкову гілку, що створить мир.**
Do not consider me now as an **elegant female**, intending to plague you, but as a rational creature, speaking the truth from her heart.	Не думайте, що я — якась розумна й **хитра дівка**, що хоче змусити вас страждати.
As good a kind of **fellow** as ever lived	Один з **найбільш чудових людей**, які живуть на цьому світі.
…happily employed in visiting an opposite **milliner**, watching the sentinel on guard, and dressing a salad and cucumber.	…радісно зайнявши себе відвідинами **галантерейної крамниці,** спогляданням вартового, що стояв на посту, і приготуванням салату та огірків.
The **loo– table**, however, did not appear.	Однак на цей раз **столика для гри в мушку** не було.

Прийом калькування

I did not quite like, at breakfast, to hear you talk so much about the **French bread** at Northanger.	Мені не дуже сподобалося, коли за сніданком ти так багато розповідала про **французькі булки**, які печуть у Нортенґері.
The paling of **Rosings Park** was their boundary on one side.	З одного боку проїзду тягнувся дощаний паркан **Розінгса**.
You are all kindness, **madam.**	Ви сама доброта, **мадам.**
We were married, you know, at **St Clement's,** because Wickham's lodgings were in that **parish.**	Так от — ми повінчались у церкві **Св. Елемента**, бо помешкання Вікхема розташовувалось у тій **парафії**.
Jane and Elizabeth, in addition to every	Джейн та Елізабет, на додаток до всіх

other source of happiness, were within thirty **miles** of each other.	інших радощів, опинились усього за тридцять **миль** одна від одної.
After sitting a little while with Jane, on Miss Bingley's appearance and invitation, the mother and three daughters all attended her into the **breakfast parlour.**	..міс Бінглі і зробила їм запрошення, тож мати і три її дочки пройшли до **сніданкової кімнати**.
From the entrance– hall, of which Mr. Collins pointed out, with a rapturous air, the fine proportion and the finished **ornaments,** they followed the servants through an ante– chamber.	Зі вхідної зали, на чудові пропорції та вишуканий **орнамент** якої містер Коллінз не проминув захоплено вказати, вони пішли вслід за слугами через вестибюль до кімнати.
Oh, **papa**, what news– what news? –	Ах, **папа**, що там таке? Є новини?
Supposing him to be attached to me, would my refusing to accept his hand make him wish to bestow it on **his cousin**?	Хіба при його схильності до мене я могла б, відкинувши його руку і серце, спонукати містера Дарсі зробити пропозицію **його кузини**?
Quite the **Queen** of the evening!	Справді, **Королева** Вечора!)
Her dirty **petticoat** quite escaped my no tice.	А її брудної **нижньої спідниці** я просто не помітив.
Lady Catherine, Sir William, and Mr. an d Mrs. Collins sat down to **quadrille**;	Леді Кетрін, сер Вільям, містер та міс іс Коллінз заходилися грати в **кадриль.**

Прийом контекстуальної заміни

And in the nearness of the **Parsonage**, or the pleasantness of the walk to it, or of the people who lived in it, the two cousins found a temptation from this period of walking thither almost every day.	Тому відтоді, спонукані або близькістю **пасторату**, або приємністю прогулянки, або приязністю його мешканців, двоє кузенів не встояли перед спокусою і почали ходити туди майже щодня.
But of all the views which his garden, or which the **country** or kingdom could boast, none were to be compared with the prospect of Rosings.	Але жоден із краєвидів його саду, **округи** — та й усього королівства! — не міг іти у порівняння з краєвидом Розінгса.
After welcoming their sisters, they triumphantly displayed a table set out with such cold meat as an **inn** larder usually affords, exclaiming.	Привітавши своїх сестер, вони торжествуюче продемонстрували їм стіл, накритий тими стравами з холодного м'яса, які зазвичай може запропонувати **комірчина**

	постоялого двору.
Her father had been an **attorney** in Meryton, and had left her four thousand pounds.	Її батько був **адвокатом** у Меритоні і залишив їй у спадок чотири тисячі фунтів.
…that we shall meet him at the **assemblies**.	.. що ми побачимося з ним на **балу.**
She had obtained private intelligence that Mr. Darcy did not wish for **cards.**	Якимось чином їй удалось довідатися, що містер Дарсі не бажає **грати**.

Прийом гіпонімічного перекладу

With a renewal of tenderness, however, they returned to her room on leaving the **dining– parlour**, and sat with her till summoned to coffee.	Але коли до них знову повернулися ніжні подружні почуття, то вони полишили їдальню і попрямували до неї в **кімнату**, а потім сиділи біля Джейн, аж доки їх не покликали до кави.
He is the best **landlord, and the best master** that ever lived	Він кращий **землевласник і господар**, який коли– небудь жив
Her carriage remained at the door, and Elizabeth saw that her **waiting– woman** was in it.	Карета леді Кетрін так і стояла біля ґанку, й Елізабет помітила в ній її **служницю.**
But as for the ball, it is quite a settled thing; and as soon as Nicholls has made **white soup** enough, I shall send round my cards.	Що ж до самого балу, то він уже є справою вирішеною: як тільки Ніколс наготує достатньо **харчів**, я розішлю свої запрошення.
Mr. Bingley intended it likewise, and sometimes made choice of his county; but as he was now provided with a good house and the **liberty of a manor**.	Містер Бінглі теж намірявся придбати маєток, інколи зупиняючи вибір на графстві, в якому він мешкав; але тепер, коли винайняв **пристойний маєток** і отримав право на мисливство.